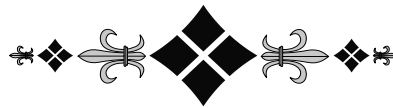

חוברת לימודים שבועית

פרשת וישב

כתה ז'

תשע"ז

תורת ה' תמימה

תלמוד תורה
משיבת
נפש

קרית ישמח משה
גני תקווה

נערך ע"י הרב דוד ויג

פניני הפרשה

פרשת וישב

"וישב יעקב" (ל"א א')

כתוב בראשית רבה: אמר רבי חוני משל לאחד שהיה מהלך בדרך וראה כת כלבים ונתיירא מהם וישב ביניהם כך כיון שראה יעקב אבינו את עשו ואלופיו נתיירא מהם וישב לו ביניהם. **מסופר על רבי יהונתן אייבשיץ רבה של פראג שפעם אחד פנה אליו כומר שונא ישראל בשאלה ואמר לו: שמעתי שאתם היהודים נוהגים כבוד ברב שלכם, וכשרואים אותו קמים מפניו, כמו כן שמעתי כי מנהגו של היהודי, כשמתנפל עליו כלב ונובח לקראתו, לשבת על הארץ, מתכבד אני לשאלך: כיצד אתם נוהגים כשמזדמנים לפניכם רב וכלב יחד? השיב לו הרב בשלווה ובמתינות כלל גדול בידינו כשההלכה מסופקת בידינו, אז אנו אומרים צא וראה איך העם נוהג? אדרבה בוא ונצא שנינו אני ואתה יחד לרחוב היהודים ונראה איך העם נוהג.**

"ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם" (ל"א ב')

והביא רש"י את המדרש שאמר ליעקב שחשודים על "אבר מן החי", "עריות", "ומזלזלים בבני השפחות". וצריך להבין איך חשד יוסף את אחיו בעבירות המורות אלו? ה"רא"ם", ו"הפרשת דרכים" האריכו בזה, והסבירו שעיקר מחלוקתם היתה שלדעת יוסף היה להם עדין דין של "בן נח" ולדעת השבטים נחשבו כבר ל"ישראל" היות וכבר נכנסו לארץ ישראל. ועפ"ז הסביר את החשד של 'אבר מן החי' שהשבטים אכלו מבהמה 'מפרכסת' שנשחטה כדין, אך עדיין לא מתה, ויוסף סבר שיש להם דין בני נח, ולכן אסורים במפרכסת, כי הבהמה עדיין לא מתה. והם סברו שיש להם דין ישראל, ומפרכסת מותרת להם כי השחיטה מתרת אף בלא מתה עדיין. ויש שאומרים שאכלו מבהמת 'בן פקועה' שאינה צריכה בישראל שחיטה. "ובתפארת יהונתן" ביאר שבאמת לא אכלו אבר מן החי אלא אמרו זה לזה כמה טעים אבר מן החי, כי רצו לבחון אותו אם ימסור את דבריהם לאביהם, ויוסף חשדם שאכלו למעשה, ועל דרך זה לגבי שאר העבירות. ולפי זה משמעות 'ויבא יוסף את דבתם' היינו את דיבוריהם. כי רק דברו מזה.

פניני הפרשה

"וישראל אהב את יוסף מכל בָּנָיו כי בן זקונים הוא לו" (ל"ז ג')

וביאר רש"י כי בן זקונים הוא לו כל מה שלמד משם ועבר מסר לו.

ומדוע לא לימדו גם מה שלמד מאביו יצחק? יש מבארים: שבישיבת שם בזמן נח למדו איך להחזיק מעמד בדור המבול. שהוא ענין תאוות, ובישיבת עבר לימדו איך מחזיקים מעמד בדור הפלגה. שהוא ענין חיזוק האמונה. ולכן למד יעקב בישיבתם לפני לכתו ללבן. ואת זה העביר ליוסף לקראת רדתו למצרים ערוות הארץ. ולכן נתקנאו בו השבטים שיעקב לא לימדם זאת. ולא ידעו שמאת ה' היתה זאת להכינו לייעודו הגדול במצרים.

"ויקנאו בו אוזיו ואביו שמר את הדבר" (ל"ז י"א)

מדוע רק בחלום השני נאמר לשון קנאה? מפרשים הצדיקים: החלום הראשון דיבר אודות תבואה ואלומות היינו דברים גשמיים. ובזה לא קנאו בו שתהיה לו עליונות עליהם. אבל החלום השני דיבר על השמש והירח, היינו על עליונותו עליהם בעינינו שמימיים רוחניים. ולכן קנאו בו. ומסופר על אדם שהגיע להרב שטיינמן ואמר לו שיש לו אמצעים והוא שוקל לקנות מכונת פאר אך הוא חושש שמא יקנאו בו. שאלו הרב שטיינמן: האם אתה יודע את הש"ס? השיב הלה: לא. חצי ש"ס? גם לא. מסכת אחת אתה יודע? לא. הוסיף ושאל פרק אחד, סוגיה אחת אתה יודע על בוריה? לא השיב הלה. אם כן אמר לו הרב: אתה יכול לקנות מכונת, אין מה לקנאות בכך.

"וילכו אוזיו לרעות את צאן אביהם בשכם"

אומר רש"י הקדוש: שמעל המילה "את", יש נקודות. לרמוז: שהלכו לרעות את עצמם. והרבה מפרשים שואלים: מה הכוונה לרעות את עצמם, האם האחים הקדושים, שבטי י-ה, הם אנשים פשוטים שעניין אותם האוכל והשתיה ח"ו? אלא, מתרץ רבי יונתן אייבשיץ: שהמחלוקת בין יוסף הצדיק והאחים הקדושים הייתה כמובן לשם שמים. והם הלכו לבדוק את עצמם האם באמת הכל לשם שמים, ואין להם שום מחשבה עצמית.

פניני הפרשה

ומספרים: שכאשר כבשו הרוסים את ליטא, הם שלחו את כל שרי הממשלה לסיביר, היה שם כפור נורא. והנה יום אחד מגיעים יושב ראש הפרלמנט לשעבר, ושר המשפטים היהודי במחנה, והם מבקשים שידון ביניהם. מעשה שהיה כך היה: בגלל הקור הנורא בשלג היו לכל אסיר כמה זוגות מכנסים, שהיו לובשים אותם זה מעל זה. וכאשר היו חוזרים מהעבודה, היו מייבשים אותם מהשלג והכפור. יום אחד מגלה יושב ראש הפרלמנט שגנבו לו את כל המכנסים שלו, והוא נשאר רק עם זוג מכנסים אחד. הוא מנסה לברר מי עשה זאת, ונודע לו ששר המשפטים היה הגנב. הוא ביקש ממנו שיחזיר לו את המכנסים, אך שר המשפטים טוען שאין לו אותם. הוא נתן אותם שוחד למחלק האוכל כדי שכאשר הוא מחלק את המרק, הוא יכניס את המצקת יותר עמוק לסיר, ויוציא לו יותר בשר וירקות מהסיר.

שואל היהודי את שר המשפטים: אתה הרי אחראי על המשפטים במדינה. אמור נא לי: מהו העונש המוטל על גנב?

– פיצוי ומאסר, עונה השר.

– תסביר לי בבקשה: מדוע אתה, היודע ומכיר חוקים, גונב. ואילו בחורי הישיבה הנמצאים כאן איתנו, ואינם בקיאים בכל החוקים,

אינם גונבים?

השר נבוך ולא ענה.

אני יסביר לך, אמר היהודי. אתם, שומרים על החוק, שאחרים יקימו את החוק. אנחנו, היהודים רועים את עצמינו, משגיחים על עצמינו, ובודקים שוב ושוב האם אנו מתנהגים כמו שצריך.

"ויבצאו איש"

ופי' רש"י זהו המלאך גבריאל. צריך להבין מדוע כאן הסביר רש"י המלאך גבריאל ואילו בפרשת וישלח ב"ויאבק איש עמו עד עלות השחר" הסביר רש"י זהו שרו של עשו? ומדוע יש חילוק בין שתי הפי' למילה "איש" ומסבירים בדרך צחות, שהמלאך שפגש את יוסף נענה לשאלתו ועזר לו לדעת היכן הלכו אחיו ולכן אפשר לחשוב שזה גבריאל מלאך של רחמים. אבל

פניני הפרשה

המלאך שיעקב ביקש שיברכו ענה לו שאין לו זמן שצריך לומר שירה ונמנע לעשות חסד אפי' שעמוק בשירה לקב"ה. זהו שרו של עשו.

"ויאמר אליהם ראובן אל תשפכו דם וגו' (ל"ז כ"ב)"

הרי השבטים דנו את יוסף למיתה וא"כ מדוע קיבלו דעת יחיד של ראובן ויהודה להצילו והרי הולכים אחר הרוב? יש מיישבים ע"פ ה'ספורנו' שדנו את יוסף מדין 'רודף' במה שהביא דיבתם אל אביהם, וכפי שכתבו המפרשים שהשבטים חששו שעל ידו ידחו מאביהם כישמעאל ועשו. וב'רודף' הדין שאם יכול להציל הנרדף באחד מאיברי הרודף אסור להרגו, שהרי בכך מונע את הרדיפה, ולכן קבלו את העצות להשליכו לבור או למכרו. החתם סופר הסביר כיון שראו שפסק דינם לא התקיים והוא ניצל מהנחשים הבינו שהטעם הוא כי צירפו לדין את יהודה שהוא מלך, והמלך לא דן ולא דנים אותו(סנהדרין יח.) וכיון שכן קיבלו את הוראתו, מדין מלך. רבי יצחק מקלוזש, אחיו של רבי מאיר מפרימשלאן היה מכנים אורחים גדול. ערב שבת אחת סמוך לכניסת שבת הגיע אליו הביתה גוי רעב, וביקש אוכל. הרבנית לא רצתה לפתוח עבורו חלה שלימה, ושאלה את הרבי מה לעשות. אמר לה הרבי: תחתכי חלה שלימה. לא יורד דם כאשר פורסים חלה... וכך עשתה הרבנית, היא פרסה את החלה, והאכילה את הגוי. חלפו כמה שנים, ויום אחד נסע רבי יצחק בהרי הקפטים שבהונגריה, והנה התנפלו עליו חבורת שודדים. הם קשרו אותו והביאו אותו לפני המנהיג שלהם קשור בידיים וברגלים. אותו מנהיג היה לא אחר מאשר אותו גוי שאכל בביתו של הרבי לפני כמה שנים. הוא הכיר את הרבי, ומיד שיחררו, ואף השיב לו את כספו. אמר הרבי: הרי אמרתי שכאשר פורסים חלה, לא יוצא ממנה דם...

"והנה אורחות ישמעאלים באה מזלעד וגמליהם זשאים זכאת וצרי

ולט הולכים להוריד למצרים" (ל"ז כ"ה)

צדק"י למה פירסם הכתוב את משאם להודיע מתן שכרם של לדיקים שאין לרכן של הערביים לשאת חלף נפתט ועטרן פריחן רע ולזה נזדמנו צשמים שלל יוזק מריח רע.

פניני הפרשה

יכולים אנו ללמוד מדברים אלו לימוד גדול. ארץ הגלעד הלא היא בקצה מזרחית צפונית של ארץ ישראל, וארץ מצריים היא בקצה דרומית מערבית של ארץ ישראל. אורך הנסיעה בדרך ארוכה זו, בימים ההם לכאורה היתה יכולה להמשך לאורך כמה חודשים, והדרך הלך וחזור היתה יכולה להתארך לשנה שלימה אם דרכם של ישמעאלים היתה לשאת נפט ועטרן. היו תושבי מצרים מבקשים מהם להביא להם נפט ועטרן. עכשיו שאנו רואים שהיו נושאים נכונות וצרי ולוט, נמצא שכבר לפני שנה ויותר הזמינו תושבי מצרים אצלם שיביאו להם בשמים אלו. כבר שנה שלימה לפני מכירת יוסף עשה הקב"ה שיעלה בדעתם של כמה מצרים להזמין אצל הישמעאלים בשמים אלו, כדי שכאשר יימכר לא יוזק מריח הרע של נפט ועטרן. רואים אנו בזה דרכו של הקב"ה עם הצדיקים. מהפך הוא כמה מדינות, ודעתם של אנשים רבים, רק בשביל הנאה קטנה של צדיק ידוע הסיפור על הבעש"ט הקדוש זי"ע שפעם העלה בת צחוק על פניו הקדושות. כאשר תמהו תלמידיו הקדושים לשמחה מה זו עושה, ענה להם שראה ברוח קודשו דבר נורא מאד. במדינה רחוקה בנה מלך אחד ארמון גדול ומפואר על ידי מאות פועלים במשך עשר שנים. אחרי שכבר עמד הארמון על מקומו ברוב פאר והדר עבר צדיק אחד לידו, כאשר פתאום התחיל לרדת גשם חזק. הצדיק שרצה להגן על עצמו מפני הגשם נכנס תחת גג הארמון. כשפסק הגשם ויצא הצדיק מתחת צלו של הארמון, מיד התמוטט כל הארמון ונהרס ונחרב. כי כל תכלית בנינו של הארמון לא היתה אלה כדי להגן על אותו צדיק מזרם וממטר פעם אחת!.

וקשה איזו משמעות יש לסבל של ריח רע בתוך הסבל והיסורים בזה שירד מגדלותו ונמכר ע"י אחיו כעבד בזוי? והסבירו צדיקי הדורות: מכאן רואים עד כמה מגיע עומק דקדוק ההשגחה על כל פרט ופרט בעולם. שכן דרכה של ההשגחה שמדקדקים בכל מצב לבל יתווספו לאדם ייסורין אף כחוט השערה יותר ממה שנגזר עליו. והיה מעשה בעיירה מוש ליד ברנוביץ שפרצה דליקה בעיר והבערה יצאה לכלות את כל הבתים והגגות, שהיו עשויים עץ וקש, והייתה כל העיר כמדורת אש. עמד ר' יחיאל רבה של מוש ואמר: אל תדמו בנפשכם שהעולם הפקר וניתנה רשות למושחית, אלא – בי"ד של מעלה יושב ודן על כל קיסם וקיסם

פניני הפרשה

שלכם אם יישרף אם לאו. והמאמין לא יחוש.

דין תורה מעניין הגיע לפני הגאון רבי שלמה קלוגר, רבה של העיר ברודי:

פרנס הקהילה בעיר קיבל הזמנה להגיע אל המושל. הזמנה כזאת לא בישרה טובות. כנראה גזירה חדשה מגיעה... הפרנס הגיע אל המושל, ושומע ממנו: גדוד חיילים של הצבא מגיע בקרוב לעיר לכמה חודשים. והיהודים צריכים לארח אותם בביתם. כל יהודי יארח חייל! היה ברור שזה צרה צרורה. מי רוצה שבביתו יסתובב חייל גוי משועמם ויעשה מה שליבו חפץ? והוא צריך להאכיל אותו באוכל משובח ואוי ליהודי אם החייל לא יהיה מרוצה... מה עושים? החליטו החסידים בעיר לשלוח משלחת אל הרבי שיתפלל שהגזירה תתבטל. הליטאים בעיר חשבו שזה לא יועיל, אבל הסכימו שהמשלחת תצא.

המשלחת הגיעה אל הרבי. הרבי שמע ושואל אותם: כמה אתם מוכנים לשלם שהגזירה תתבטל?

– כל הון שבעולם, ענו חברי המשלחת.

– אם כך, אומר הרבי, אני אוסף עתה כסף למצווה חשובה של פדיון שבויים. אם תביאו לי 1000 כתרם, הגזירה תתבטל.

שמחו היהודים. אם יחלקו את הסכום בין כל יהודי העיר, זה בוודאי יהיה פחות מלהאכיל ולסבול חייל גוי בבית תקופה ארוכה. הם שבו לעיר, וסיפרו את תשובת הרבי. החסידים הסכימו מיד, אך הליטאים לא הסכימו לשלם. אמרו להם החסידים: באו נעשה עסק, תשלמו עכשיו. ואם הגזירה תתבטל, אז היה כדאי. אך אם הגזירה לא תתבטל, נחזיר לכם את הכסף ששילמתם. הסכימו הליטאים ושילמו. וכעבור יומיים הודיע המושל שהגיע מכתב המבטל את הצו הקודם, והחיילים יגיעו לעיר אחרת.

כולם שמחו, אך הליטאים לא וויתרו. הם עלו לבית המושל, וביקשו לראות את המכתב שהגיע. המושל הראה להם, והם ראו שהתאריך שכתוב במכתב, הוא לפני שבועיים. א"כ לא הרבי ביטל את הגזירה, אלא כאשר הם שילמו, למעשה הגזירה היתה כבר מבוטלת, רק הם עדיין לא ידעו מזה, לכן מגיע להם את כספם חזרה... החסידים לעומתם טוענים, שהרבי ראה הכל ברוח

פניני הפרשה

הקודש, וביטל מראש את הגזירה. ושני הצדדים הגיעו לדין תורה בפני רבי שלמה קלוגר, והליטאים מודיעים מראש: הם לא מוכנים לפשרה, אלא רק דין תורה!!!

ענה להם הרב: החסידים צודקים. והראי' מפרשת השבוע. האחים מחליטים שמגיע ליוסף הצדיק מיתה. ראובן מצליח להציל את יוסף, ומשליכים אותו לבור. ואז 'במקרה' עוברת שם שיירת ישמעאלים, והם קונים את יוסף. לכאורה הכל 'מקרה', אך הנה דבר מעניין, השיירה לא לוקחת עמה כדרכה נפט, אלא בשמים. למה? כדי שיוסף הצדיק לא יסבול בדרך מהרית. מעניין, מתי יצאה השיירה לדרך? מתי היא הכינה את המשלוח? האם לא הרבה זמן לפני שיוסף נמכר? אלא שמשמים סובבו את הדברים מראש, הרבה זמן לפני שהם קרו, שכך יהיה

"מה בצע כי נהרוג את אחינו וכסילנו את דמו" (ל"ז כ"ו)

מוספר על הרה"ק רבי יחיאל מאיר ליפשיץ מתלמידי הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א שהוכיח פעם סוחר שהיה מוצץ דם של עניים בהלוואות בריבית קצוצה, ועם זאת היה מדקדק להתפלל בציבור שלש פעמים ביום, ובין השאר אמר לו מה בצע ראשי תיבות בוקר צהרים ערב, מה תועלת יש בתפילותיך שחרית מנחה וערבית, "כי נהרוג את אחינו" אם בעת ובעונה אחת אנו עוסקים בהריגת בני ישראל על ידי עושק ולחץ בלא רחמים.

"וישב לאכול לזם וישאו עיניהם ויראו" וגו' (ל"ז כ"ו)

מאוד לא מובן איך שבטי קה שהיו גדולים עולם אחרי שעשו כזה דבר חמור של מכירת יוסף מתיישבים לסעודה??? וביאר מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל ע"פ דברי הרמב"ם לגבי דינים שדנים דיני נפשות שממעטים במאכל ושתיה ואין שותים יין כל אותו היום. ומבואר שכאשר בית דין דנים דיני נפשות אינם אוכלים כלל, ואם כן מובן מדוע אחרי שגמרו את דיני יוסף ישבו לאכול להם.

"כתונת בני טרף טרף יוסף" (ל"ז כ"ג)

צריך להבין איך יעקב אבינו החליט שיוסף מת על פי סימן הכתונת הרי למדנו באלו מציאות

פניני הפרשה

שאינן מעידות על אדם שמת על פי סימני הבגדים, כי הוששים שהשאל או השכיר למישהו אחר? ותי' בספר "משולחן גבוה" שהדין שבגדים או כלים שאנשים לא רגילים להשאיל ולהשכיר כן אפשר להעיד ולהתיר אשה על פי סימני הבגד. ולכן כתונת הפסים שהיתה מיוחדת וחשובה בעיני יוסף שהרי קיבלה מאביו ודאי לא השאיל לאף אחד. ולכן החליט יעקב שטרף טורף יוסף.

"וירד יהודה מאת אוזיו" (ל"ז א')

לאחר מכירת יוסף יהודה עוזב את אחיו ויורד לעדולם. פירש רש"י שאחיו הדיחוהו מגדלותו מלהיות מנהיגם כי כשראו את אכלו של אביהם. מענו כלפיו, למה הניח להם למכור את יוסף "אילו אמרת להשיבו היינו שומעים לך". אותם האחים שביקשו להרוג את יוסף, ויהודה שמנעם מכך באים אליו בתביעה מדוע לא המשכת לשכנענו מדוע לא שככחת את כעסנו כליל ומנעת אותנו מן המכירה?! והיה החפץ חיים זצ"ל מספר את אשר ראו עיניו: אדם אחד יצר יין שרף במחתרת, העלים מם והתעשר מאד עד אשר נתפס. רכושו הוחרם ונגזר אליו מאסר ממושך. כשהוליכוהו בשלשלאות לבית הכלא, ביקש מן השוטרים שיניחוהו לסור אל רב העיר. רחמו על האומלל שעומד לבלות שנים ארוכות מאחורי סורג ובריח, וחשבו שברצונו לקבל את ברכת הרב ותפילתו עליו. הביאוהו לרב העיר, להפתעת הכל החל האסיר לזעוק ולקרוא חמם: "אתה הרב אתה אשם במצבי ובאסוני! משום שידעת ממעשי ובכל זאת לא הוכחת אותי. מדוע לא גערת בי. מדוע לא רדפת אותי, מדוע לא הזהרתני כי סוף גנב לתליה וכי לא ארויח ממעשי דבר?!"... ממש כפי שבאו האחים בתלונה אל יהודה: נכון הדבר שהיתה זו יוזמתנו, ונכון שהתערבת ומנעת אסון בנפש אבל מדוע לא עשית יותר... והיה החפץ חיים מסיים: אין לך אב שאינו מדריך את בנו ואין לך אם שאינה מחנכת. והילדים שומעים, מי יותר ומי פחות. וההורים אומרים לעצמם: עשינו את שלנו שיפרנו והשפענו אם כי לא לגמרי, לא לחלוטין. אם כן על ההורים לדעת כי שם בעולם העליון כשהילדים יראו מה הפסידו כאשר לא שמעו לגמרי – הם יבואו בטענה אל ההורים ויאמרו להם: אילו הייתם נחרצים יותר, נחוששים יותר היינו מתחנכים טוב יותר. (מעין השבוע)

פניני הפרשה

"ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני" וגו' (ל"ז כ"ו)

במדרש מובא שכאשר ביצע יהודה את הדין הזה היו יצחק ויעקב וכל אחיו נוכחים שם על פי הזמנתו של יהודה. וכאשר כבר האש הוצתה שולחת לו תמר את הפתילים והחותמת לומר לו לאיש שזה שייך לו אני הרת. יהודה יכול היה באותו רגע לנעול את הדיון בתואנה שהגיעו מסמכים חדשים לבית דין, ועליו לבדוק ולרדת לעומקם ולדחות את הדיון לעוד חודש, ובכך לסיים את העניין בשקט ולא לעיני כולם. אבל יהודה חשש שיהיה פגם בילדים וכישרות והמלכות שלו, כי לא הודה לעיני כולם ש"צדקה ממני" לכן זכה שכל בני ישראל נקראים יהודים מלשון יהודה על שמו.

"לעשות מלאכתו" (ל"ט י"א)

הגאון ר' שמעון שקופ זצ"ל סיפר סיפור ממנו נוכל ללמוד על האהבה הכבירה שהקריין גאון זה לכל תלמיד שעמל בתורה. בימים שלפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, נודעה ישיבת גרודנא כאחת הישיבות המובהרות ביותר בליטא, ורבים ביקשו להמנות בין תלמידיה. הסיפור על אודות בחור שמשפחתו היתה כל כך עניה ומעוטת יכולת, עד שלהוריו לא היתה אפשרות לממן לו אפי' את הנסיעה לבחינה אצל ר' שמעון. אבל מה עושה בחור שנפשו חשקה להתקבל לישיבה? אם אין כסף לשכור עגלה הולכים ברגל... שבועים תמימים ארכה לו הדרך עד שהגיע לישיבת גרודנא. במשך כל אותם ימים כמעט ולא אכל דבר, גם לא הניח את ראשו על כר וכסת. ראשו היה מונח רק ב.....בחינה שתהיה לו אצל הגאון המפורסם. שום מכשול לא ניצב בפניו, העיקר שיצליח להגיע לישיבה ולהכנס לרשימת התלמידים. בניגוד למבחינים הנערכים כיום, הבחינה בישיבת גרודנא היתה רק על דף אחד. במהלך כל הדרך הארוכה שינן הבחור את הדף שעליו יבחן, עד שהיו דברי הסוגיה בהירים ונהירים לו כל צרכו. לאחר טורח הנורא, והימים הקשים והמפרכים שעברו עליו, הגיע הבחור סוף סוף לשערי ישיבת גרודנא, והנה הנה הוא זוכה גם לעמוד מול מרן הגר"ש זצ"ל. "מה רצונך?" שאל ר' שמעון. "רוצה אני

פניני הפרשה

להבחין אצל ראש הישיבה, השיב הבחור, שעמל הדרך הארוכה עוד ניכר עליו. "בסדר גמור", אמר הגר"ש, "אפשר לשאול אותך את השאלה הראשונה?" והבחור שידע שעתה הגיע הרגע הקריטי מבחינתו, שלמענו עשה את כל הדרך הארוכה, אמן את שארית כוחותיו כדי להשיב כיאות על השאלה שתצא מפיו של ר' שמעון. "אז שאלתי היא כזו", פתח הגר"ש, והבחור היה בשיאו של האימוץ המוחי, "אמר נא לי, ידידי, מתי הכנסת לפיך לאחרונה ארוחה חמה?"-- הבחור התבלבל לרגע. לא האמין ששמע את הדברים יוצאים מפיו של ראש הישיבה המפורסם. והגר"ש חזר על שאלתו בשנית: "מתי היתה הפעם האחרונה שאכלת ארוחה מבשלת וחמה?" "לפני שבועיים", השיב הבחור הנבוך. מששמע ראש הישיבה את התשובה, אחז את הצעיר בידיו הרחמניות, הובילו למטבח הפרטי שבביתו, והכין לו ארוחה טעימה, כזו שבאמת לא הכנים לפיו שבועיים תמימים. משסים לסעוד את ליבו, אמר לו ר' שמעון שיכנס להיכל הישיבה, ובעוד כמה דקות יערוך לו את המבחן. עתה, כל דקה נדמתה לו כנצח. והנה, ראש הישיבה נכנס לאולם, מסמן לבחור שיגש אליו, והלה מתכונן ברעדה לשאלות שתוצגנה בפניו. "אפשר כבר לבחון אותך?" אומר ר' שמעון. הבחור היה בטוח שעתה תבוא כבר השאלה המיוחלת מתוך דף הגמרא, וכל שרעפיו היו נתונים בסוגיה שלמד בדרך. אבל ראש הישיבה מפתיע שוב: "מתי ישנת בפעם האחרונה שינה של ממש במטה נוחה?" שאל את הבחור, תוך שהוא מלטפו ברוך ובהיבט איך-קץ. הבחון לא ידע מה נעשה איתו... ור' שמעון חוזר שנית על השאלה, עד שהוא נאלץ להשיב שמוזה שבועיים לא ישן במטה. אחז שוב ר' שמעון בידיו של הבחור, והוביל אותו לחדר מסוים בביתו, הציע עבורו סדינים ושמיכות, והשכיבו במטה. התלמידים מספרים שהיתה זו מטתו של ראש הישיבה בכבודו ובעצמו. בבקר שלמחרת, נכנס הבחור שוב אל ראש הישיבה, שקבלו בסבר פנים יפות ואמר לו: "התקבלת, בני התקבלת... האם הינך מעלה בדעתך שלאחר שראיתי את עמלך הנורא ושאיפתך לזכות בכתרה של תורה, לא אקבלך לישיבתנו הקדושה?"

הבחור למד בישיבה רק תקופה קצרה, כי מיד לאחר מכן פרצה המלחמה והוא נאלץ להתגלגל ממחנה מות אחד למשנהו. והנה למרות שעבר את כל אימי השואה ומוראותיה, נשאר בדעתו הצלולה ולא איבד את אמונתו הזכה בבורא עולם. לבניו ולנכדיו סיפר שהדבר העיקרי שעזר לו

פניני הפרשה

לעבור את כל התקופה המלחמה, הוא קלסר פניו ודמות דיוקנו של ראש הישיבה. וכל פעם שעמדתי ליפול ברוחי מאימת הצרות והיסורים, העמדתי את דמותו מול עיני, ואמרתי לעצמי בצורה הברורה ביותר: אם העם היהודי ותורתו הקדושה מצמיחים דמות הוד שכאלו, גם היטלר וחיליו הארורים לא יוכלו לנו. וע"פ זה מובן הפסוק "ויבוא הביתה לעשות מלאכתו" באה דמות דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון, אמר לו: יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני האפוד, ואתה ביניהם. רצונך שימחה שמך מביניהם?

זֶן לְאָדָם שֵׁיפִיל עֲצָמוֹ לְכַבֵּשׁ הָאֵשׁ, וְאֵל יִלְבִּין פְּנֵי זֵכְרוֹ בְּרַבִּים.

את המשפט המדהים הזה למדו חז"ל מפרשת השבוע שלנו. תמר, אשתו של יהודה, הסכימה להשאר באש, אבל בשום אופן היא לא תבזה אדם ברבים. גדולי ישראל במשך הדורות קימו זאת הלכה למעשה. הם היו מוכנים לספן את עצמם, העקר שלא יתבזה מישהו בגללם. ונביא השבוע פמה ספורים בענין זה.

האדמו"ר הקדוש מטשורקוב, הגיע פעם אחת לשבת לעיר אחרת לשבת עם חסידיו. כמובן שקהל רב הגיע לטיש לראות את הנהגות הקדשה של אותו צדיק, וללמד אורחות חיים. תמיד באשר היו מביאים לטיש דבר מאכל, היה האדמו"ר טועם ממנו טפה, ואת הנותר היו מחלקים 'שירים' לחסידים. גם בליל שבת בשעת הטיש כן נהג האדמו"ר. והנה בשבת בבקר, מגישים לאדמו"ר קערה גדולה מלאה טשולנט, האדמו"ר נוטל מעט בכפית ומכניס לפיו. הגבאי היה מוכן מאחוריו לקחת את הקערה ולחלק אותה למאות החסידים שהצטופפו סביב. אך האדמו"ר לא מסמן כלום. הוא נוטל שוב את הפך וטועם שוב, והוא ממשיך לאכל עוד ועוד, עד שגמר לאכל את כל הקערה. אז הוא שואל את הגבאי: האם נשאר עוד טשולנט? מיד מביאים שוב קערה גדולה נוספת. גם אותה אוכל האדמו"ר עד הפוף. שוב הוא שואל האם נשאר עוד? מביאים לו קערה שלישית, וגם אותה הוא גמר. פמות שאדם רגיל לא יכל לאכל בשום אופן. כן נמשך הדבר, עד שאמרו לרבי שאין עוד טשולנט. אף אחד לא הבין את הנהגת הרבי, אך כמובן לא העיזו לשאל כלום. באשר חזר הרבי לעירו, שאל אחד המקרבים את הרבי מדוע נהג כן בשבת? והרבי ענה לו תשובה מדהימה: באשר טעמתי את הפך הראשונה, הרגשתי מיד

פניני הפרשה

שְׁהַמְבִשְׁלֶת בְּנִרְאָה טְעָתָה, וְשִׁפְכָה לְסִיר נֶפֶט בְּמִקוֹם שָׁמוֹן, יִדְעֵתִי שְׂאֵם הַצֶּבֶר יֵאָכֵל מִהַטְשׁוּלָנִט, מִיַּד יִרְגִישׁוּ בְּזָה, וּבִישׁוֹ אֶת הַמְבִשְׁלֶת. לָכֵן אֲכַלְתִּי הַכֹּל לְבַד, כְּדִי שְׂאֵף אֶחָד בְּעוֹלָם לֹא יִדַּע מִהַטְעוֹת הוּיָן מִמֶּנִּי...

עוֹד מִסּוּפֵר, הַנְּאֻן מוֹיִלְנָא הָיָה מְקַבֵּל מִקַּפַּת הַקְּהָל סָדָּ שְׁבַע פְּרוּטוֹת לְשָׁבוּעַ כְּדִי שְׂיֻכַּל לְהֵאָכִיל אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ. בְּכֹל שָׁבוּעַ שִׁמְשׁ הַקְּהָלָה הָיָה מְבִיא אֵלָיו אֶת הַכֶּסֶף, וּמִכֶּסֶף זֶה, שְׁתִּיָּה הַכֶּסֶף הַיְחִיד בְּבֵית, הָיוּ אוֹכְלִים הַנְּאֻן וְיִלְדָיו. בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן הַחֲלִיט הַשְּׂמִשׁ, שְׁתִּיָּה עָנִי מְרוּד, כִּי לְנְאֻן יִסְפִּיק שֵׁשׁ פְּרוּטוֹת, וְאֶת הַפְּרוּטָה הַשְּׂבִיעִית הוּא לֶקַח לְעֶצְמוֹ. חֲלָפוּ כַּמָּה שָׁבוּעוֹת, וְהַשְּׂמִשׁ, שְׁרָאָה שְׂלֵא אוֹמְרִים לֹא מְלָה עַל כֶּף, הַחֲלִיט לְהוֹרִיד מִכֶּסֶפי הַנְּאֻן עוֹד פְּרוּטָה. וְכֹךָ הוּא הִבִּיא כֹּל שָׁבוּעַ רַק חֲמִשׁ פְּרוּטוֹת. כַּמּוֹכֵן שְׁתִּנְּאֻן לֹא סִפֵּר עַל כֶּף לְאֵף אָדָם בְּעוֹלָם, וְגַם הִזְהִיר אֶת הַרְבֵּנִית שְׂלֵא תֵאמַר מְלָה. הַשְּׂמִשׁ הַמְשִׁיךְ לְהוֹרִיד עוֹד פְּרוּטָה וְעוֹד פְּרוּטָה, עַד שְׁתִּפְסִיק לְהִבִּיא כֹּלֵל אֶת הַכֶּסֶף.

כְּבֵיתוֹ שֶׁל הַנְּאֻן הָיָה רָעֵב מִמִּשׁ. אֵינִי מָה לְאָכֵל. אֵךְ הַנְּאֻן לֹא מוֹכֵן לְסִפֵּר עַל כֶּף לְאִישׁ. הַרְבֵּנִית שְׂאֵלָה אוֹתוֹ: מָה נַעֲשֶׂה, הָרִי הַיְלָדִים רָעֵבִים? עֲנָה לָהּ הַנְּאֻן, שְׁתִּשְׁלַח אוֹתָם בְּשַׁעוֹת הָאֲרוּחָה לְבֵתִי הַחֲבָרִים, כֶּף שְׁכַנְרָאָה יִכְבְּדוּ אוֹתָם בְּאָכֵל וְהֵם לֹא יִהְיוּ רָעֵבִים, וְכֵן שְׁתִּמְכֹּר תְּפָצִים מִהַבֵּית, וּבְכֶסֶף הַזֶּה הֵם יִהְיוּ בְּצִמְצוּם הוּא וְהַרְבֵּנִית. כֶּף חֵי הַנְּאֻן מוֹיִלְנָא כַּמָּה שָׁנִים בְּדַחְקוֹת אִימָה וְאֵף אֶחָד בְּעוֹלָם לֹא יִדַּע מִכְּלוּם. רַק בְּאֲשֶׁר חָלָה הַשְּׂמִשׁ, וְהִבִּין שְׁעוֹד מְעַט הוּא יִלְךְ לְבֵית עוֹלָמוֹ, הוּא הַחֲלִיט לְבַקֵּשׁ אֶת סְלִיחַת הַנְּאֻן מוֹיִלְנָא עַל הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָא שְׁעֵשָׂה, וּמֵאֵז הָיָה כְּבֵית הַנְּאֻן לָחֵם לְאָכֵל...

יְלָדִים יְקָרִים, מָה שְׁחַזְוֹל אָמְרוּ לָנוּ: 'נַח לְאָדָם שִׁיפִיל עֶצְמוֹ לְכַבְּשׁן הָאֵשׁ, וְאֵל יִלְבִּין פְּנֵי חֲבָרוֹ, זֶה לֹא סִימָא, אֵלָא כֶּף צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג. בְּשׁוּם אִפְּן לֹא לְבִישׁ מִיִּשְׁהוֹ, אֲפִלּוֹ שְׁזָה מִפְּרִיעַ לִי. בָּאוּ נִנְסָה לְעֵשׂוֹת כֶּף, אֲפִלּוֹ שְׂטִיפ־טָפָה נִסְבֵּל...

פניני הפרשה

חידה מהמקרא בפרשה:

א. "איש" ואף דיבר, אך לא היה איש כלל? _____

ב. בפרשתנו מוזכרים שלוש מאכלים (גדולי קרקע).

על אחד מברכים אחריו ברכת המזון: _____

על השני בורא נפשות: _____

על השלישי ברכה מעין שלוש: _____

ג. מה עושה 'לוט' בפרשתנו? _____

מצוה מפרשת וישב

מתלמוד תורה קרית הרצוג בני ברק

כל הזכויות שמורות

מצות לא תעשה רלו בתורה היא לא תלך רכיל בעמך

והוא אסור רכיכות ששומע מזה והולך מספר לזכרו ואומר לו כך אמר עליך פלוני. ויש עון גדול מזה עד מאד והוא לשון הרע והוא בכלל לאו זה, והוא המספר בגנות זכרו אף על פי שאומר אמת. אבל האומר שקר נמצא מוציא שם רע על זכרו.

נספר לכם ילדים חביבים ספור מחריד על ספור לשון הרע שגרם להרוג 85

עוון לשון הרע הוא עוון חמור מאד. בנביא מספר שבקבות עוון זה נהרגו עיר שלמה של כהנים ששמה נוב עם כל צאצאיהם ונחרב המשכן שהיה שם בעיר. וכן היה הספור. השם צוה את שאול המלך להרוג את עם עמלק. ולהכרית את כל הזכרים והנקבות והבהמות ולא ישאיר שריד. שאול יצא למלחמה והיה עמו אדם תלמיד חכם ושמו היה 'דואג האדומי' שהיה ראש הסנהדרין של שאול, ואותו היה שאול שואל את כל השאלות ההלכתיות. אבל דואג היה בלי יראת שמים וכשראה שיש הרבה צאן משבחות פסק שאסור להרגם מדין אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד ועדיף לא להרוג את הצאן ולהביאם קרבן להשם. שאול שמע בקולו וממילא לא קיים את ציוי השם. אמר השם לשמואל הנביא אמור לשאול כיון שלא עשה את מה שצויתי אותו לכן לא תמשך מלכותו והשם יתנה לאדם אחר. בסופו של דבר נכנס שאול לעצבות נוראה ורוח השם סרה ממנו ונהיה עליו רוח רעה. אמרו לו עבדיו שיחפשו לו אדם צדיק וירא שמים שידע לנגן וישיר וינגן לפני המלך ועל ידי זה תהיה למלך רוח טובה. שאל המלך האם אתם מכירים אדם כזה,

פניני הפרשה

ויען אחד מהנערים ויאמר הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי ידע נגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תאר והשם עמו: וחז"ל אמרו (סנהדרין צ"ג:) אמר רב יהודה אמר רב כל הפסוק הזה לא אמרו "דואג" אלא בלשון הרע הוא ראה שדוד תלמיד חכם וקנא בו לכן אמר עליו כל מיני שבחים שבהם דוד יותר חשוב מיונתן בן שאול, כדי ששאול יקנא בו ולא ירצה להביאו. למרות לשון הרע של דואג, שאול שלח שליח לישי שיביא לו את דוד. וישי שלח את דוד עם מתנה למלה. דוד התחיל לנגן וזה הקל מאד על שאול ונהיה לו טוב, לכן שאול מאד אהב את דוד, ומנה אותו לנושא כליו- שמשו האישי. לאחר זמן פרצה מלחמה שאול נהיה טרוד במלחמה ושלח את דוד הביתה. במלחמה התאספו צבא פלשתים מזה, וצבא ישראל מצד שני, וממחנה הפלשתים יצא ענק אחד גלית שמו, בן של ערפה שהיתה אשת כליון שמת, כמבאר במגלת רות. ובמשך ארבעים יום היה צועק בזמן קריאת שמע של שחרית ושל מעריב חרופים וגדופים על השם,

והיה אומר בחרו לכם איש אחד מישראל שילחם אתי, ואם אנצחהו, אתם תהיו לי עבדים, ואם הוא ינצח אותי הפלשתים יהיו לכם עבדים. וכלם פחדו להלחם אתו כי היה מאד גבור גבהו 6 וחצי אמות. ולבש שריון קשקשים מנחשת ששקל 48 קילו, וחוד החנית שלו היה משקל של 5.3/4 קילו. בדיוק ביום הארבעים שלח ישי את דוד לשר האלף של אחיו שהיו בצבא לתת לו מתנה ולקבל מהם גט על תנאי. וכשדוד הגיע לשדה המערכה שמע את החרופים והגדופים, ושמע גם שהיהודים אומרים זה לזה שהמלך שאול הבטיח שמי שינצח את הפלשתי הוא יתן לו את בתו לאשה ויעשיר אותו עשר רב. אמר דוד שהוא יכול, והביאוהו לשאול.

אמר שאול לדוד: לא תוכל ללכת אל הפלשתי הזה להלחם עמו כי אתה נער, והוא איש מלחמה. ענה דוד רועה היה עבדך בצאן ובא ארי עם שני גורים ולקח שה מהעדר ויצאתי להלחם עמו והחזקתי בזקנו והרגתי והצלתי את השה מפיו, וכן היה גם שבא דב ושני גורים והרגתיים. ומדוע השם זמן לי כאלו נסיונות גבורה, ודאי כדי לעודד אותי להלחם באויבי השם והרי פלשתי זה מחרף ומגדף את השם, לכן בשם השם אלך ואהרגהו כמו את החיות הרעות.

שמע שאול את בטחונו העצום בהשם, וברכו: לך להלחם בו, והשם יעזר לך. [שאול שהיה גבוה משכמו ומעלה מהעם נתן לדוד את מדיו ושריון, וכיון שהיה דוד משוח בשמן המשחה, נהיו הבגדים תואמים את מדתו. נבהל שאול וחשב ודאי שהוא יהיה מלך במקומו, הרגיש דוד בחלישות הדעת שנהיה לשאול, ואמר: לא, איני יכול ללבש בגדים אלו, כי איני רגיל אליהם- כי דוד שהתורה עדנה אותו, היה מוכן להסתכן, העקר לא לגרם עגמת נפש לאדם מישראל.]

דוד בחר חמשה חלוקי אבנים מן הנחל ורץ למערכה, גלית כעס על דוד ואמר לו: הפלב אני שאתה בא נגדי במקלות? וקלל את דוד בפסליו, ואחר כך אמר: לכה אלי ואתן את בשרך לעוף השמים ולבהמת השדה. ודוד ענה לו: אתה בא אלי בחרב וחנית ואני בא בשם השם. מהר דוד וזרק את האבן שהגיעה לכובע הנחשת שעל ראשו.

חז"ל מספרים על דין ודברים מענין שהיה בין האבן לכובע: האבן בקשה מהמתכת תעשי לי חור ככובע שאוכל להכנס למחו של גלית ולהרג אותו, ענתה המתכת אינני יכולה כי השם עשה את טבעי שאגן בפני האבנים. אמרה לה האבן- כיון שאני רוצה עכשו לקדש את שם השם אני מוכנה לעשות אתך עסקה, עד היום היו בני ישראל עושים ברית מילה עם אבן חדה. אני האבן אווטר לך ומהיום יעשו ברית מילה בסכין ממתכת. הספימה המתכת לעסקה ונתנה לאבן לעבור דרכה נכנסה האבן למצח גלית והפילה אותו. דוד מהר ושלף את החרב של גלית וחתך בה את ראשו. נבהלו הפלשתים כשראו שהרגו את גבורם וברחו.

פניני הפרשה

אומרת הגמרא (ביבמות דף ע"ו) אמר רבי יוחנן, כתוב שכששואל ראה את דוד מנצח הוא שאל את אבנר, בן מי הנער הזה, האם שואל לא ידע מי הוא דוד? הרי הוא היה מנגן אצלו ומאד אהב אותו, ולא שאל אותו אם דוד הוא ממשפחת פרוץ הוא יהיה מלה, ואם הוא ממשפחת זרח יהיה רק אדם חשוב. התערב דואג שוב עם הלשון הרע שלו ואמר לשאול: מי אמר שהוא בכלל ראוי לבוא בישראל שהרי סבתא שלו היתה רות המואביה והתורה אמרה לא יבוא עמוני ומואבי בקהל השם.

אמר לו אבנר הרי יש לנו הלכה למשה מסיני שרק מואבי אסור לבוא בישראל, אבל מואבית מתרת, אמר דואג אולי גם נגיד ממזר ולא ממזרת. עד שהלכו לשמואל והוא אמר שמואבית מתרת. ויתרא הישראלי עמד עם חרב ואמר לדואג מי שלא מקבל דבר זה ידקר בחרב ואז נכנע דואג מהלשון הרע שלו.

אחר כך היתה מלחמה עם פלשתים ודוד הלך עם שאול למלחמה והם נצחו את הפלשתים וכשחזרו מהמערכה יצאו כל הנשים עם המחולות ואמרו הפה שואל באלפיו ודוד ברבבותיו. כוונתם הייתה ששואל הגבור הכה את פלשתים כשהיו לו רק אלפים של חיילים, ואלו דוד הוצרך רבבות חיילים להכות את פלשתים [שהרי לא מסתבר שיעליבו את המלה] אך שואל הבין אחרת את כוונתם, וחשב שאומרים ששואל הרג אלפי פלשתים, ודוד הרג רבבות פלשתים. נפגע שואל מאד, וחשב חסר לדוד רק את המלוכה, כי בשאר הדברים הוא כבר עלה עלי. ומאותו יום היה לו קפידה על דוד.

למחרת היתה על שואל רוח רעה, ודוד בא לנגן לו, ניסה שואל להכות עם החנית שבידו בדוד ובקיר ולהרג את דוד עם החנית, ודוד למרות שהיה מרכז בנגון זז מפניו פעמים בהשגחה פרטית, ונצל ממות. נבהל שואל יותר, ומנה את דוד להיות שר אלף במלחמה, כדי שדוד ימות במלחמה, אך דוד הצליח מאד במלחמותיו. בסופו של דבר, נתן שואל לדוד את מיכל בתו, אחר שבקש ממנו עוד 'נדוניא' שיהרג מאה פלשתים בבזיון, ודוד ואנשיו הרגו מאתיים פלשתים. ואז נתן שואל את בתו הקטנה מיכל, לדוד לאשה.

פלשתים שוב נאספו למלחמה, כי חשבו היות וחתן לא יוצא לצבא בשנה הראשונה, ודוד הרי התחתן, הם לא צריכים לפחד ממנו. אבל דוד דרש, שהאסור הוא רק למלחמת רשות, ולא מלחמת מצוה. ולכן יצא ונלחם, וחזר עטור נצחון. ושוב נזכר שואל במה שאמרו הפה שואל באלפיו ודוד ברבבותיו, והחליט שכיון שהוא מאים על מלכותו, דינו כמוך במלכות וחיוב מיתה, וכך כמוך פסק לו דואג. לכן דבר עם בנו יונתן וכל עבדיו בגלוי, שצריך להרוג את דוד. אבל יונתן שהיה צדיק גדול, ואהב את דוד בגלל שהיה תלמיד חכם מפלג, גילה לדוד שישמר את עצמו, כי שואל חפץ להמיתו. ובגלל דרגת האצילות הזאת של יונתן, הוסיפו לו אות ה' משם הקב"ה על שמו ונקרא בנביא "יונתן" (מע"ל).

כמו כן פנה יונתן לשאול אביו ושכנעו שלא יהרג את דוד, וכך אמר לו: הרי הוא לא חטא לך כלל, והמעשים שעשה הם טובים לך מאד, שהרי אתה מאד שמחת כשהרג את גלית הפלשתי, וכיון שנתגלגלה זכות כזו על ידו, בודאי הוא גם אהוב אצל הש"ת. וכן כשמנצח במלחמות אתה נהנה, ואם תהרגהו, מי יודע אם תמצא מנגן שיסיר ממך את הרוח רעה, ואם תמצא שר אלף שכל כך יצליח במלחמות, לכן למה אתה רוצה להרוג אותו ולחטא בדם נקי וכיון שדבר מעמק לבו, וחותר האמת היה שזר בדבריו, השתכנע שואל מדבריו ונשבע שלא יהרג את דוד. ואז דוד חזר לפניו.

ושוב הייתה מלחמה כי פלשתים רצו לנקם על מה שדוד הרג בהם מאתיים איש בבזיון, הלכו דוד ואנשיו למלחמה ונצחו את הפלשתים. ובחזרו מהמערכה היתה רוח רעה על שואל ודוד בא לנגן לפני שואל אך הפעם היה מנגן רק בידו ולא עם כל הלב ועקב אחר מעשה שואל. בשלב מסוים לקח

פניני הפרשה

שאל את החנית ובתנועה פתאומית זרקה בחזק מול דוד ובנס נצל אלא שאז ברח דוד לביתו. וספר לאשתו מיכל את אשר עבר עליו.

שאל שלח שלוחים לשמור את דוד כדי להרגו בבקר. כשהבינה מיכל שבעלה בסכנה אמרה לבעלה אם אתה לא בורח הלילה מחר יהרגו אותך. לקחה חבל והורידה את דוד מהחלון האחורי של הבית, והוא ברח לשמואל הנביא ושאלו מה יהיה עם מה שמשחת אותי בדבר השם למלך שמאז אני כל כך נרדף, שמואל אמר לו שהשם עושה כן לזכוכו יותר, וכפיצי יושב אתו כל הלילה ולמד אותו היכן יבנו את בית המקדש, ונתן לו מגלה עם תוכנית בית המקדש על כל פרטיו. [כשנודע לדואג שדוד קבל מגלה זו קינא בדוד מאד, זבחים נ"ד:]

נעזב את דוד בבית שמואל ונחזר לבית דוד. כדי שלא יגלו שדוד ברח, לקחה מיכל תרפים (בבה גדולה) ושמה מתחת השמיכה, ועור של עזים שמה למעלה כעין שיער, בבקר שלח שאל שלוחים להביא את דוד, אמרה מיכל לשלוחים שדוד חולה ולא יכול לבוא כי רצתה שיריח זמן לברח, אך שאלה התעקש שיביאו לו את דוד. נגשו השלוחים למטה וראו שיש שם תרפים. שאל שאל את מיכל למה רימית אותי, ענתה לו מיכל, הוא אים עלי שאם לא אשלח אותו הוא יהרג אותי, לכן נאלצתי לשלחו.

כשנודע לשאל שדוד ברח לשמואל, שלח שלוחים להביאו משם, אך כשהגיעו החיל עליהם שמואל רוח נבואה, והבינו שדוד נמשח למלך, לכן לא רצו לחזר לשאל. אמרו לשאל, שהשלוחים נהיו נביאים, ולא חוזרים. שלח קבוצה שנייה, ואחר כך קבוצה שלישית, וכלם התנבאו. לכן הלך בעצמו, וגם הוא התנבא. ובנתים דוד ברח. וחזר ליונתן, וספר לו שנצל בנס מהחנית, ושאל את יונתן מדוע רוצים להמיתו, מה עשה?

יונתן אמר לדוד שלא יתכן ששאל ירצה להמיתו, כי אביו שאל מספר לו כל דבר. ענה דוד, כנראה אביך יודע שאתה ידידי, לכן לא גילה לך. הציע לו יונתן להתחבאות, והוא יברר אצל אביו. בסופו של דבר נודע ליונתן שאכן שאל אביו רוצה להרוג את דוד, גילה את הדבר לדוד, ונפרד ממנו בדמעות, תוך כדי שהם נשבעים אחד לשני, שיהיה שלום בינם וצאצאיהם לעולם.

דוד ברח לבדו בלי שהיה לו צידה לדרך, והגיע עד נוב עיר הכהנים. מטרתו הייתה להתפלל במקום הארון להצלתו, ולשאל באורים ותומים את דרכו. אחימלך הכהן גדול חרד לקראתו, איך יתכן שאדם חשוב כל כך ילך לבדו. דוד אמר לו שנשלח בשליחות דחופה וסודית מהמלך, ולנערים אשר עמו, אמר לחפות לו במקום מסוים. לכן לא הספקתי לקחתי צידה לדרך. ואם יש לך תן לי חמשה לחם חול, או דבר קדש לאכול, בגלל שאחזו בלמוס והיה בסכנת נפשות. וכשדוד בא לשם ראה שהיו אופים לחם הפנים בשבת, שאלם מי התיר להם לאפות לחם הפנים בשבת, אמרו לו דואג, אמר להם שמותר כמו שמותר לעשות את כל הקרבנות של שבת, אמר להם דוד הרי נאמר ביום השבת "יערכנו" הכהן, עריכתו בשבת ואין אפיתו בשבת, כעס דואג מי מעיז להורות לא כהוראתי.

דואג כיון שהיה אביר הרועים (שר רועי הצאן) נשלח על ידי שאל להקריב את קרבנות בכורות ומעשר בהמה מעדרי המלך שעליו היה מוטל הדבר, והדין הוא שהמקריב קרבנות חייב ללון בירושלים ונשאר ללון בלילה לכן נשאר גם בשבת. וראה שדוד אמר לאחימלך שהוא שליח של שאל ודוד בקש ממנו חנית או חרב והסביר שהיה דבר המלך נחוץ ולא הספקתי לקחת אפילו חרב. אמר לו הכהן אין כאן מלבד חרב גלית, ענה דוד טוב מאד כיון שנעשה לי בזה נס אחד יעשה לי בזה עוד נסים. [ודוד כפי שאמרנו שאחזו בלמוס קבל 5 לחמים ואכלם כולם והיה בהם כ-7 סאה- יותר ממאה ק"ג]

פניני הפרשה

אחר כך ברח דוד לגת. ומשם הוא נמלט למערת עדלם והתקבצו אליו כל איש מצוק ונהיה לו גדוד של ארבע מאות איש. שמע שאול שהתפרסם שרוצה להרוג את דוד, ונהיה לדוד חיל של ארבע מאות איש. אמר לעבדיו: שמעו נא בני ימיני האם בן ישי הבטיח לכלכם שדות וכרמים ושימנה אתכם לשרי אלפים ומאות שאתם נאמנים לו ואינכם מגלים לי מקומו, ומי עוזר לו, ענה דואג האדומי ששנא את דוד בגלל שפגע בכבודו והורה לא כמוהו, ואמר: **לשון הרע גדול מאד שבגלל זה הרגו את עיר נוב.** ראיתי את בן ישי בא לנוב אל אחימלך בן אחיטוב [ולא אמר שבא אל בית השם, כדי שיחשב שאול שבא אישית לאחימלך] ושאל לו בהשם [ואז כמוכן נודע לו כי דוד בורח ובכל זאת נתן לו אחר כך] צידה לאכול וחרב גלית הפלשתי. [הפך את סדר הדברים כי אם היה מספר שדוד אמר שהוא שליח של שאול וקודם נתן לו צידה ואת החרב ואחר כך שאל לו באורים ותומים לא היה לשאול טענות עליו]

ואז דואג הורה הוראה נוספת בטעות שנשאלים באורים ותומים רק למלך, וממילא כששאל אחימלך הכהן הגדול לדוד באורים ותומים הוא מורד במלכות. ואלו אבנר ועמשא אמרו שזה לא נכון אלא שנשאלים למלך ולבית דין ולמי שהצבור צריכים לו וכה פסקו הסנהדרין, ודואג היה ממרא את פיהם.

המלך שלח להביא את אחימלך הכהן גדול וכל הכהנים שבנוב, ואמר שאול לאחימלך: שמע נא בן אחיטוב-למה קשרתם עלי אתה וכן ישי, בתתך לו לחם, וחרב, ושאלת לו בהשם, כדי שיארב עלי כיום הזה? ענה אחימלך: מי היה יכול לחשד בחתן המלך, ששומע בקולו, ונכבד בביתו, שיבגוד במלך, ולמה שיעלה בדעתי לחשד בו? האם עכשו התחלתי לשאול לו באורים ותומים, הרי הרבה פעמים שאלתי לו, כי הוא מי שהצבור צריכים לו. אל ישים המלך בעבדו חשד כל שהוא, כי לא ידע עבדך מאומה מהמרד שלו.

אמר המלך לאחימלך הכהן גדול: מות תמות אתה וכל בית אביך. וצוה את אבנר ועמשא להרגם. החזירו אבנר ועמשא את כלי זינם לשאול ואמרו אנו מתפטרים מלהיות שרים ודבר זה איננו עושים. אמר המלך לדואג הרג אתה את הכהנים, לקח דואג את החרב והרג שמונים וחמש כהנים נשאי אפוד בד ובירושלמי (סנהדרין נ"ב): שואל הרי אפוד לובש רק הכהן גדול ואיך יתכן שמונים וחמשה איש נושאי אפוד בד, וכי ממנים שני כהנים גדולים? ומתוך, שכלם היו צדיקים הראויים להיות כהנים גדולים. והמשיך דואג ברציחתו והרג את כל נוב עיר הכהנים, מאיש ועד אישה, מעולל ועד יונק, ושור וחמור ושה לפי חרב. [מענין אצל עמלק, היה אסור של אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד, וכאן, כבר מתר להרוג אותו ואת בנו] ונשאר רק צאצא אחד מבני אחימלך ששמו אביתר, והוא ברח לדוד וספר לו את מה שקרה. אמר דוד ראיתי את דואג שהיה שם, ושיערתני שרשע זה מסגל לעשות דברים כאלו. אביתר תשאיר אתי ומי שיבקש נפשך כאלו מבקש את נפשי.

נזר ואיום איך **מלשון הרע** יוצא קצה חרבן רח"ל עשרות כהנים, מאות נפשות, עיר שלמה בישראל, שהמשכן היה בה בטל מישראל, בגלל קנאה לשון הרע ושאר מדות משחתות שיוצא בגלל, שהיה למדן גדול אך בלי יראת שמים!.

בברכת שבת שלום
הרב דוד ויג

השוכר את האומנין

שאלות לזוהרה פ.

הנושא: שינוי מהסכם שכירות

- א. הסבר "קנקן" ?
- ב. מדוע לחרוש בהר וחרש בבקעה אם נשבר הקנקן פטור, ובמקרה הפוך חייב ?
- ג. "לדוש בקטנית ודש בתבואה פטור" באר מה היה המקרה ומדוע פטור ?
- ד. כשהשוכר לא פשע מה הסברא לחייב את המוליך הפרה, ומה הסברא לחייב את האוחז בקנקן ?
- ה. מהו "ואי דוכתא דמחזקי גונדרי תרוויהו משלמין" ?
- ו. באר את מחלוקת רש"י ותוס' מה הסיבה שתרוויהו (שניהם) משלמים ?
- ז. הסבר "סנפו" ?
- ח. כשהמוכר מציין הרבה מומין ולבסוף יש רק אחד מהם הוי מקח טעות, מדוע שלא נאמר סבר וקיבל? ?
- ט. מדוע "מום זה ומום אחר אין זה מקח טעות" ?
- י. הסבר את שאלת רב אחא בריה דרבא "היו בה כל המומין הללו" ?
- יא. מה הסברא לומר שאם היו בה כל המומין הללו אין זה מקח טעות ?

פרשת וישב

- א. למה בישובי עשיו קצרה התורה ובישובי יעקב ותולדותיו האריכה התורה?
- ב. מאיזה מקום מביא רש"י ראיה על זה?
- ג. איזה משל מביא רש"י על זה?
- ד. לפי רש"י מה הפשט "אלה תולדות יעקב יוסף"?
- ה. באיזה דברים היה דומה יוסף ליעקב?
- ו. לפי הדרש שמביא רש"י, למה קפץ עליו רוגזו של יוסף?
- ז. מה הכוונה בפסוק "והוא נער"? ולמה היה רגיל אצל בני בלהה ובני זלפה?
- ח. מה סיפר יוסף לאביו על אחיו? ובמה לקה כנגדם מדה כנגד מדה?
- ט. מה הפשט "דבתם"?
- י. למה נקרא יוסף 'בן זקונים'?
- יא. מאיזה מין בגד היתה הכתונת פסים? ומה הדרש שדורש המדרש אגדה על זה?
- יב. איזה מידה טובה לומדים מהפסוק "ולא יכלו דברו לשלום"? ומה הפשט "דברו"?
- יג. למה כתוב שסיפר החלום לאביו ולאחיו, הלא לאחיו כבר סיפר קודם את החלום?
- יד. למה גער יעקב ביוסף? מה התכוון יעקב כשאמר: "הבא נבוא אני ואמך"? ומה לא ידע יעקב?
- טו. מה לומדים רבותינו מכאן? ולפי זה למה גער יעקב ביוסף?
- טז. מה הפשט "ואביו שמר את הדבר"?
- יז. למה נקוד על "את"?
- יח. מה התכוון יוסף באומרו לאביו "הנני"? ולמה כתוב "מעמק חברון" הלא חברון היא בהר?
- יט. מי היה האיש שיוסף מצא? ומניין?
- כ. מה התכוון האיש לומר "נסעו מזה"? ומה הפשט ברש"י 'לבקש לך נכלי דתות'?
- כא. מה הכוונה ברש"י 'אתו עמו, כלומר אליו'?

- כב. למה א"א לומר שהאחים אמרו "ונראה מה יהיו חלומותיו"? ומי באמת אמר זאת?
- כג. מי אמר "למען הציל אותו מידם"? ולמה רצה ראובן להציל את יוסף?
- כד. למה כתוב "את כתנתו את כתונת הפסים"?
- כה. מה קשה בפסוק "והבור ריק אין בו מים"? ומה התירוץ?
- כו. למה נקראת שיירה בלשון 'אורחת'?
- כז. למה פרסמה התורה את משא השיירה? ומה הפשט "נכאת צרי ולוט"??
- כח. מה הכוונה בדברי יהודה שאמר להם "מה בצע... וכסינו את דמו"??
- כט. מה אומר התרגום על הפסוק "וישמעו אחיו"? "וישמע יעקב אל אביו"? "נעשה ונשמע"? ומה אומר התרגום עה"פ "וישמעו את קול ה'?" "ורבקה שומעת"? "וישמע ישראל"? והטעם?
- ל. מי מכר את יוסף לישמעאלים? ומי מכרו למדינים? ומי מכרו למצרים?
- לא. איפה היה ראובן בעת מכירת יוסף? ומה הכוונה בדבריו "ואני אנה אני בא"?
- לב. מה היה הרוח הקודש של יעקב כשאמר "חיה רעה אכלתהו"??
- לג. למה לא גילה הקב"ה ליעקב מה קרא עם יוסף? ולמה לא רצה יצחק לגלות לו?
- לד. למה לא ראה יעקב את יוסף מספר זה של שנים? ומה התכוון יעקב באמרו "זה לי עשרים שנה...?"
- לה. מה הפשט "וכל בנותיו" לרבי יהודה? ומי נשא אותם? ומה הפשט לדעת רבי נחמיה? ולמה קראן הכתוב בנותיו?
- לו. על מי מקבל אדם תנחומין ועל מי לא מקבל תנחומין? ולמה לא קיבל יעקב תנחומין?
- לז. על מי הכוונה בתורה: "ויבך אותו אביו"?
- לח. למה הפסיקה התורה את ענין יוסף, ומלמדת את ענין יהודה?
- לט. מה הפשט: "והיה בכזיב בלידתה אותו"?
- מ. למה לא רצה יהודה ששלה בנו ייבם את תמר כלתו?
- מא. למה פעם אחת כתוב: "עולה תמנתה", ופעם אחרת: "וירד... תמנתה"?
- מב. מה הפשט: "ותתעלף"? "ותשב בפתח עינים"? ולמה עשתה כך?

- מג. מה הפשט: "ערבון"? "חותמך"? "ופתילך"?
- מד. למה אמר יהודה שהערבון ישאר ביד תמר? ולמה רימו את יהודה בגדי עיזים?
- מה. מה הפשט: "ויהי כמשלש חדשים"?
- מו. מדוע דינה של תמר נגזר בשריפה?
- מז. מדוע לא אמרה תמר שהיא הרה מיהודה? ומה לומדים מזה?
- מח. מה הכוונה: "צדקה ממני"? "כי על כן לא נתתיה לשלה בני"? "ולא יסף עוד לדעתה"?
- מט. מי הוציא יד ראשונה? ומי יצא ראשונה?
- נ. מדוע כתבה התורה ד' פעמים 'יד'?
- נא. מדוע נקרא שם הראשון: 'פרץ', ושם השני זרח?
- נב. איזה קשר יש בין מעשה תמר לאשת פוטיפר?
- נג. איך ראה פוטיפר שהשי"ת עם יוסף?
- נד. איזה תיבה חסרה בפסוק: "וכל יש לו"?
- נה. מה הכוונה בפסוק: "ולא ידע אתו מאומה, כי אם הלחם אשר הוא אוכל"?
- נו. מה הקשר בין הפסוק: "ויהי יוסף יפה תואר..." לפסוק שאחריו?
- נז. מה הכוונה: "ויהי כהיום הזה", איזה יום היה זה? ומה אמרה אשת פוטיפר?
- נח. מהי המחלוקת בין רב לשמואל בהסבר הפסוק: "ויבא הביתה לעשות מלאכתו"?
- נט. על מי התכוונה אשת פוטיפר באמרה: "ראו הביא לנו..."? ולמה אמרה 'איש עברי'?
- ס. מה הפשט לפי התרגום: "ואת כל אשר עושים שם, הוא היה עושה"?
- סא. מה הפשט לפי התרגום: "אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו, באשר ה' אתו"?
- סב. למה סיבב השי"ת שמעשה שר המשקים והאופים יהיה אחרי שיוסף נכנס לבית הסוהר?
- סג. מה הכוונה בדברי רש"י: "זה נמצא זבוב בפילי פוטירין שלו, וזה נמצא צרור בגלוסקין שלו"?

סד. לפי פשוטו של מקרא, מה הכוונה "ויחלמו שניהם חלום"? ומה הפשט לפי המדרש? ומנין לומדים זאת?

סה. מה הפשט: "איש כפתרון חלמו"?

סו. איך הסדר בגידול ענבים?

סז. איזה לשון הוא: "ישא פרעה"? ומה הפשט: "כנך"?

סת. מה הכוונה בדברי יוסף: "כי אם זכרתני אתך"?

סט. למה נקראו הסלים 'סלי חורי'? וממה עושים סלים?

ע. איך קוראים ביוונית ליום הולדת?

עא. מדוע כתוב: "ולא זכר... וישכחהו" בלשון כפולה?